

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV.

Warszawa, poniedziałek 1 lipca 1929 r.

Nr. 147.

TREŚĆ: Sprawy polskie: Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Gdańsk. — Polska a Litwa. **Zagadnienia ogólne:** Polityka zagraniczna Niemiec.—Sprawa odszkodowań i długów.—Sprawa ewakuacji Nadpolityczna i gospodarcza we Włoszech.

W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Vossische Ztg. 27.VI. w koresp. z Warszawy p. t. „Piłsudski poucza Trybunał Stanu” pisze, że marsz. Piłsudski wszedł na salę rozprawy i został powitany przez przewodniczącego Trybunału. Jest on silnie posiwiasty i nieco pochylony, mówi, jak zwykle, bardzo żywo i z wyrazem. Dziennik zaznacza dalej, że minister spraw wewnętrznych, jako oficer czynnej służby, podkreśla swój brak szacunku dla parlamentarnych przedstawicieli, odpowiadając tylko na zapytania przewodniczącego Trybunału. Więcej dostępny jest minister przemysłu i handlu, który tłumaczył konieczność przekroczeń budżetowych ciężkim położeniem handlu zagranicznego Polski.

Vorwärts 30.VI. w koresp. z Warszawy p.t. „Trybunał Stanu przeciw Piłsudskiemu”, nazywa wyrok „sensacją polityczną” i twierdzi, iż oczekiwano wyroku uwalniającego na skutek pogroźek marsz. Piłsudskiego. Dziennik podnosi zasługi oskarżyciela Liebermana, twierdząc, iż z niezwykłą śmiałością bronił spraw parlamentu przeciw dyktatorskim wyskokom marsz. Piłsudskiego przed Trybunałem i że na skutek właśnie przemówienia p. Liebermana sędziowie wydali orzeczenie, oznaczające potępienie ministra Czechowicza, a równocześnie marsz. Piłsudskiego, który przyjął na siebie odpowiedzialność. Wyrok Trybunału Stanu oznacza mężne podkreślenie idei parlamentarnej.

Berliner Tageblatt 30.VI. nazywa ironicznie decyzję Trybunału wyrokiem salomonowym, podkreślając niejasny jej charakter, dzięki czemu obie strony t. zn. rząd i sejm mogą się równocześnie chlubić odniesieniem zwycięstwa. Przeciwwstawiając komentarze

oskarżyciela p. Liebermana i obrońcy mecenasa Paschalskiego, dziennik twierdzi, że wyrok jest w istocie kompromisem. Wprawdzie skład Trybunału wykazywał większość sympatyków rządowych, jednakże widocznie Trybunał nie mógł znaleźć czysto prawniczej podstawy dla wyroku uniewinniającego. Trybunał Stanu obawiał się rozstrzygnąć spór między dyktatorem i parlamentem i z tego właśnie powodu zdecydował się odesłać sprawę z powrotem do sejmku.

Vossische Ztg. 30.VI. podkreśla, że mimo głębokiego wrażenia, jakie wywarły mowy oskarżycieli, oczekiwano przecie, głównie z uwagi na oświadczenie marsz. Piłsudskiego, wyroku uwalniającego i że nawet oskarżyciel Lieberman pośrednio dał wyraz w swojej mowie temu oczekiwaniu. Tymczasem decyzja Trybunału oznaczać ma, właśnie z uwagi na powyższe oczekiwanie, sukces moralnej parlamentarnej idei konstytucyjnej, aczkolwiek sukces ten nie gwarantuje jeszcze w sensie realnym idei parlamentarnej. Obecnie zachodzi pytanie, czy i kiedy sejm będzie mógł zająć stanowisko merytoryczne wobec postawionego przed nim zadania. Termin bowiem decyzji sejmowej może się jeszcze przeciągnąć.

POLSKA A GDAŃSK.

Deutsche Allg. Ztg. 30.VI. pisze z powodu protestu polskiego w Gdańsku przeciw obchodowi 10-lecia podpisania Traktatu Wersalskiego, że wywoła to wśród ludności niemieckiej Wolnego Miasta niezadowolone i że szerokie koła gdańskie dopatrują się w postępowaniu rządu polskiego niedopuszczalnego patronowania oraz próby uszczuplenia samo przez się zrozumiałych manifestacji żywiołu niemieckiego,

stanowiącego 90% ludności gdańskiej. Dziennik zapowiada wręczenie noty Senatu gdańskiego przedstawicielowi dyplomatycznemu Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

POLSKA A LITWA.

Lietuvos Aidas 25.VI. w związku z pobytem na Litwie pomocnika generalnego sekretarza Ligi Narodów, pisze m. inn.: „Pisma litewskie już doniosły, że wizyta p. Sugimury i innych gości z Ligi Narodów ma na celu zaznajomienie się z Litwą. Tymczasem Polacy i ich stronnicy już zdążyli rozpowszechnić pogłoski, że wizyta wysokich gości ma na celu wywieranie pewnych presyj na Litwę w kierunku nawiązania dyplomatycznych stosunków z Polską. Niebardzo chyba podobało się Polakom i ich stronnikom,

gdy usłuszeli z ust p. Sugimury oświadczenie, że przywiózł on z Genewy rządowi i narodowi litewskiemu pozdrowienia i najlepsze życzenia, że w imieniu swoim i sekretarjatu Ligi Narodów wyraża ubolewanie z powodu zamachu na premiera, i swoją radość, że prof. Woldemaras uniknął śmierci. Litwinom również przyjemnie było usłyszeć, że p. Sugimura uważa siebie na wielkiego przyjaciela narodu litewskiego. P. Sugimura jest synem kraju Wschodzącego Słońca, przedstawicielem potężnego kulturalnego narodu. Naród japoński lepiej może niż inne rozumie ujarzmione w przeszłości narody i ich wysiłki w dążeniu do niepodległej kulturalnej egzystencji. Oto dlaczego ogarnia nas radość, gdy syn narodu japońskiego oświadcza nam, że jest prawdziwym przyjacielem narodu litewskiego“.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

POLITYKA ZAGRANICZNA NIEMIEC. SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW. SPRAWA EWAKUACJI NADRENJI.

Deutsche Allg. Ztg. 27.VI. pisze z powodu przypadającej jutro 10-ej rocznicy podpisania Traktatu Wersalskiego, że tego dnia powinny być spuszczone do połowy masztu chorągwie państwowe na znak żałoby ze strony „oszukanego narodu“. Dziennik podkreśla, że Traktat Wersalski i inne traktaty pokojowe, nie są czemś przebrzmiałem, lecz codziennie i nieustannie natrafia się na nie przy rozwiązywaniu każdego zagadnienia powojennej Europy. „Naturalnie — pisze w d. c. dziennik — stopniowo pomimo Traktatu Wersalskiego, posuwa się naprzód likwidacja Wojny Światowej. Skoro dzisiaj nawet po stronie państw sprzymierzonych mówi się o konieczności całkowitej likwidacji Wojny Światowej, jest to niejako skonstatowaniem, że właśnie Traktat Wersalski wojny nie zlikwidował“.

Vossische Ztg. 27.VI. omawia możliwość unji celnej francusko-niemieckiej i podkreśla, że w tej chwili, gdy Stresemann zwrócił uwagę na potrzebę ustalenia wspólnej linii niektórych państw europejskich wobec gospodarczej konkurencji innych państw, Francja ogłosiła statystykę swego handlu zewnętrznego, z której wynika, że posiada ona ujemny bilans handlowy w wysokości 5 miliardów franków za pierwsze pięć miesięcy b. r.

Wynikające stąd trudności gospodarcze oddziaływały na uświadomienie sobie gospodarczej solidarności Europy i na domaganie się ściślejszej gospodarczej łączności dla obrony przed wspólnem niebezpieczeństwem.

Dziennik przytacza ustęp z „Paris Midi“, który wzywa do współpracy gospodarczej, i podkreśla, że tylko należałoby sobie życzyć, aby na zbliżającej się konferencji dla likwidacji wojny polityka Francji powodowała się właśnie podobnymi zasadami.

Journal des Débats 29.VI. zamieszcza art. Gauvain'a w związku z orędziem Hindenburga wydanem w rocznicę podpisania traktatu wersalskiego. Autor pisze, iż nacjonaliści niemieccy mieli zamiar urządzić

z okazji tej rocznicy wielką manifestację — będącą wyrazem protestu przeciwko składaniu na naród niemiecki całej winy za wybuch wojny światowej; poza tem nacjonaliści niemieccy mieli żądać rewizji postanowień traktatu Wersalskiego. Rząd Rzeszy i Prus słusznie zabronił wszelkich manifestacyj, które byłyby niewątpliwie powodem przykrych incydentów; natomiast marsz. Hindenburg i członkowie rządu wydali orędzie do narodu, którego nie należy pomijać milczeniem, tembardziej, że min. Stresemann w swym ostatniem przemówieniu w Reichstagu poruszył również sprawę odpowiedzialności Niemiec za wybuch wojny. Autor, omówiwszy obszernie wypadki, które poprzedziły bezpośrednio wybuch wojny, dochodzi do konkluzji, iż jakkolwiek Niemcy nie są „jedynie“ odpowiedzialni, gdyż Austro-Węgry pierwsze rozpoczęły akcję, która doprowadziła do katastrofy światowej, to jednak nie wolno im zrzucać winy na aljantów.

Le Temps 27.VI. pisze w art. wst., w związku z przemówieniem Stresemanna w Reichstag'u, iż słusznie ostrzega on swych współziomków przed zgubnymi konsekwencjami, jakie pociągnęłyby za sobą odrzucenie planu Young'a. Jeżeliby Niemcy odrzuciły plan Young'a i uwolniły się od planu Dawes'a, powodując sztucznie bankructwo kraju, zostałyby one wkrótce pozbawione kredytów zagranicznych. Pociągnęłyby to za sobą tak ciężki kryzys finansowy i gospodarczy, iż Niemcy nie mogłyby się po raz drugi uchronić od katastrofy ekonomicznej. Rząd niemiecki powinienby wystrzegać się, wobec nieuniknionej konieczności przyjęcia planu Young'a, wysuwania jakichkolwiek żądań politycznych, z okazji przyszłej konferencji międzynarodowej; — tembardziej, iż aljanci nie mogliby zaspokoić tych żądań, bez wyrzeczenia się swoich praw i narażenia bezpieczeństwa Europy.

Le Journal 26.VI. w art. (Saint-Brice'a) pisze m. in., iż oświadczenia min. Stresemanna wydają się przedewszystkiem bardzo niekompletne. Stresemann oświadczył, iż Niemcy uważają plan Young'a tylko za podstawę do rozpoczęcia przyszłej dyskusji i uzależniają jego przyjęcie od uregulowania pewnych zagad-

nień politycznych, jak ewakuowanie Nadrenji i Zagłębia Saary. Tego rodzaju pogląd wymagał pewnych wyjaśnień ze strony min. Stresemanna. Tymczasem okrył on swoje wynurzenia tajemnicą dyplomatyczną, ograniczając się do oświadczenia, iż parlament będzie miał ostatnie słowo, gdy będzie chodziło o przyjęcie powyższych decyzji. Kategoryczne oświadczenie Stresemanna w sprawie nadzoru nad zdemilitaryzowaną strefą Nadrenji jest najzupełniej sprzeczne z punktem widzenia Francji, która żąda utworzenia komisji konstatacyjno-pojednawczej, dającej pewne gwarancje bezpieczeństwa. Ustosunkowanie się min. Stresemanna do planu Young'a również nie jest pocieszające. Niemcy przyjmą plan Young'a tylko dlatego, iż jest on korzystniejszy od planu Dawes'a, i tylko tytułem próby, uprzedzając, iż powinien on ulec rewizji przed upływem 10 lat. „Dobrze przynajmniej, pisze autor, iż jesteśmy co do tego uprzedzeni”.

L'Ere Nouvelle 26.VI. w art. (Cudenet'a), w związku z przemówieniem min. Stresemanna pisze m. in., iż Stresemann postąpił nieogłędnie, twierdząc, że plan Young'a obowiązuje tylko przez pierwsze 10 lat. Zapewne, że z biegiem czasu warunki i okoliczności mogą ulec zmianie i wpłynąć na rewizję postanowień ekspertów; — niewłaściwe jest jednak uprzedzanie wypadków i osłabianie zgóry treści powyższych postanowień, które powinny stać się najwyższym prawem dla kontrahentów. Sprawa odszkodowań nie została rozstrzygnięta przemocą, nie należy więc usiłować rozwiązać ją przy pomocy podstępów. Niemcy, przyjmując lojalnie plan Young'a, przyczynią się temsamem do realizacji zbliżenia francusko-niemieckiego; jeśli jednak przyjęcie planu Young'a będą Niemcy uważały jedynie za sposób osiągnięcia wcześniejszej ewakuacji Nadrenji — zamkną tem samem sobie wszelkie drogi prowadzące do porozumienia z Francją. Dziennik zaznacza, że na skutek przemówienia Stresemanna reakcyoniści francuscy ogłosili już upadek polityki Lokarna. Min. Stresemann powinien przeto zrozumieć, iż przemawiając do nacjonalistów niemieckich w duchu ich przekonań, odbiera on jednocześnie Francji w szczególności, a całej Europie w ogólności, wszelką możliwość prowadzenia wielkiej polityki pokojowej.

SYTUACJA GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 25.VI. w art. wst. omawia prace związane z przygotowaniem budżetu na rok 1930. Budżet ten — w/g dziennika — będzie stanowił część planu pracy rządu na pięć lat, a mianowicie w zakresie: rozszerzenia i udoskonalenia sieci kolei, szos i dróg, uregulowania Niemna, rozbudowy portu kłajpedzkiego, budowy gmachów szkolnych, podniesienia rolnictwa, założenia banku hipotecznego, podniesienia oświaty, przyspieszenia spłat pożyczek zagranicznych. W celu ustalenia z jednej strony trwalszej klasyfikacji, a z drugiej — ułatwienia naukowych badań kraju pod względem gospodarczym, — ministerstwo skarbu przestudjowało cały szereg nomenklatur klasyfikacyjnych państw obcych i w rezultacie ustaliło nową

klasyfikację, składającą się z 68 paragrafów, 225 artykułów i 145 punktów. Nowa klasyfikacja sysematyzuje i mechanizuje budżet.

Polityka oszczędnościowa rządu będzie szczególniej przestrzegana w budżecie na rok 1930. Tworzenie budżetu z jednej strony jest pomyślnie ze względu na przypuszczalny dobry urodzaj, z drugiej strony niepomyślna, ze względu na trudne warunki roku ubiegłego. Biorąc to wszystko pod uwagę, należy przestrzegać, aby budżet na rok przyszły nie wyszedł poza ramy jego normalnego zwiększenia ze względu na palące sprawy kraju. Oprócz tego rząd będzie usiłował zaoszczędzić na utrzymaniu państwowych urzędów, co da się przeprowadzić w drodze zmniejszenia liczby urzędników. Należy również dążyć do podniesienia wydajności pracy urzędniczej. Urzędy litewskie mogłyby w ten sposób zaoszczędzić niemałe sumy, które mogłyby być przeznaczone na produkcyjne potrzeby kraju.

Według obowiązujących na Litwie przepisów o sporządzaniu budżetu, wymagane jest, aby do 1-go czerwca urzędy lokalne wręczyły swe projekty preliminarne odpowiednim departamentom; do 15-go lipca — ministerstwa powinny przedstawić projekta ministrowi skarbu; do 1-go września minister skarbu po zbilansowaniu budżetu ma go przedstawić gabinetowi ministrów, który do 15-go października powinien go rozważyć i przesłać do zatwierdzenia prezydentowi państwa. Po zatwierdzeniu przez prezydenta, powinien być opublikowany.

Ukininkas 25.VI. krytykuje złą politykę gospodarczą litewskiej Izby rolniczej. „Gdy w roku ubiegłym Litwę północną dotknęło wielkie nieszczęście, Izba rolnicza — pisze pismo — pierwsza powinna była wskazać rządowi na wielkość nieszczęścia. Niestety, pomyślała ona o tem dopiero wtedy, gdy prasa oddawna już komentowała nieurodzaj. Dzięki temu zaniedbaniu Izby, z akcją pomocy spóźniono się, wszystko odbywało się w przyspieszonym tempie i dzisiaj prasa otrzymuje setki listów o złem kiełkowaniu nasion, o zanieczyszczeniu ich i t. p. różnych brakach”.

Drugą bolesną kwestją dla rolników — według pisma — jest import z zagranicy zboża, szczególniej żyta. Wwóz zboża zagranicznego nie ustaje, pomimo, iż ceny na żyto spadły, w Suwalszczyźnie do 17—18 lt. za centnar. Do 1-go czerwca wwieziono ogółem 10.900 ton zboża za 4,5 milj. lt.

Ostatnio wprowadzono zwyczaję ceł na większość wyrobów przemysłowych, nawet na te wyroby, których rolnictwo wiele potrzebuje. Tymczasem na produkty rolne cła nie podniesiono ze względu na to, że „pozwoлиłoby to — zdaniem rządu — na niepotrzebny wwóz wielkiej partji żyta”.

„Powyższe sprawy są bardzo ważne, gdyż od nich zależy postęp rolnictwa litewskiego. Co zdziałała Izba w tej dziedzinie? Prawie nic. Powstaje pytanie, do jakich ostatecznie celów służy Izba rolnicza, która pobiera ze skarbu państwa subwencję w wysokości 4.300.000 lt.?”

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

SITUACJA GOSPODARSTWA NA LITWIE

Wzrost gospodarki w 1990 r. w Litwie był wynikiem...